

SADRŽAJ

Uvod	9
1. Neplodnost – definisanje i obim problema	11
2. Neplodnost iz ugla psihologije	21
2.1. Model psihogene neplodnosti	21
2.2. Model psiholoških konsekvenci neplodnosti	26
2.2.1 Model psiholoških konsekvenci kao kontekst razvoja psihološke podrške i savetovanja u okviru tretmana neplodnosti	29
2.3. Ciklični model	32
3. Šta roditelje čini roditeljima	45
3.1. Roditeljstvo kao biološka povezanost, namera i/ili odgajanje dece	45
3.1.1. Značenje roditeljstva	49
3.2. Motivacija za roditeljstvo	50
4. Neplodnost u kontekstu razvoja odraslih – ne/postizanje uloge roditelja	55
4.1. Razvojna psihologija, razvojne promene i odraslo doba	55
4.1.1. Sistemi funkcionisanja i neka važna pitanja razvojne psihologije	57
4.2. Razvoj u kontekstu: ekološke teorije i neplodnost	63
4.2.1. Teorija ekoloških sistema	64
4.2.2. Teorija životnog toka	72
4.2.2.a. Paradigmatiski principi teorije životnog toka	80
4.2.3. Teorija životnog ciklusa	83
4.3. Područja razvoja i smisao života – Frojd (ili Erikson?) su bili u pravu: voleti i raditi ...	90
4.3.1. Smisao života kroz ljubav i rad	91
5. Psihološke reakcije na neplodnost	101
5.1. Emocionalne reakcije na neplodnost	101
5.1.1. Razlike u emocionalnim reakcijama na neplodnost između muškaraca i žena	106
5.1.2. Faze tretmana neplodnosti i emocionalne reakcije	108
5.1.3. Emocionalne reakcije na neuspešan tretman neplodnosti	110
5.1.4. Problem odustajanja od tretmana	112
5.2. Identitet i samopoštovanje osoba sa problemom neplodnosti	114
5.3. Neplodnost i kvalitet života	120
5.3.1. Razlika u kvalitetu života kod parova koji imaju i nemaju problem sa ostvarivanjem u roditeljskoj ulozi	121
5.3.2. Prediktori kvaliteta života	124

5.3.3. Instrument za merenje kvaliteta života osoba koje se suočavaju sa neplodnošću – FertiQol (Fertility Quality of life)	125
5.4. Neke od determinanti psiholoških reakcija na neplodnost	131
5.4.1. Socijalna podrška	131
5.4.2. Strategije prevladavanja stresa	137
5.4.3. Rezilijentnost	142
6. Partnerski odnosi i podrška partnera	165
6.1. Kako možemo objasniti pad kvaliteta odnosa kod nekih parova, dok su kod drugih prisutni benefiti po partnerski odnos od suočavanja sa ovim problemom?	166
6.2. Faktori koji doprinose efektu neplodnosti na partnerski odnos	166
6.3. Promene koje se dešavaju u različitim aspektima partnerskog odnosa	170
6.4. Iskustvo neplodnosti: kako ga vide muškarci, a kako žene?	172
6.5. Značaj podrške od strane partnera	173
7. Psihološko savetovanje i psihoterapija osoba koje se suočavaju sa neplodnošću ..	181
7.1. Psihodinamska psihoterapija	184
7.2. Kognitivno-biheviornalna terapija	186
7.2.1. Dijalektičko-biheviornalna terapija (DBT)	188
7.2.2. Terapija prihvatanja i posvećenosti (ACT)	189
7.3. Suportivna psihoterapija	191
8. Podrška stručnjaka – primena psiholoških znanja u pomoći pojedincima i parovima koji se suočavaju sa neplodnošću	197
8.1. Grupni pristup podršci: <i>Program za Podršku Parovima koji se suočavaju sa Sterilitetom - 3PS</i>	198
8.1.1. Proces kreiranja programa	201
8.1.2. Sadržaji svakog od susreta	208
8.1.3. Izazovi sprovođenja programa	219
8.1.4. Benefitni sprovođenja programa	221
8.2. Uloga psihologa pri klinici za vantelesnu oplodnju: Primer dobre prakse	222
8.2.1. Istorijat uloge psihologa	222
8.2.2. Pravilnici i zakoni koji regulišu ulogu psihologa	223
8.2.3. Obrazovanje stručnjaka iz oblasti mentalnog zdravlja	224
8.2.4. Etičke dileme stručnjaka iz oblasti mentalnog zdravlja	227
8.2.5. Potencijalni izazovi u radu sa parovima koji se suočavaju sa neplodnošću	228
8.2.6. Mesto psihologa pri klinici za vantelesnu oplodnju	229
8.2.7. Kome je sve potrebna psihološka podrška?	233
8.2.8. Primer dobre prakse – iskustvo iz uloge psihologa pri centru za vantelesnu oplodnju u Istanbulu (Turska)	234
8.3. Edukacija i pružanje podrške stručnjacima koji rade sa parovima koji se suočavaju sa neplodnošću: uloga psihologa	237
8.3.1. Modeli brige o pacijentima pri klinikama za vantelesnu oplodnju	237
8.3.2. Zadovoljstvo parova brigom od strane medicinskog osoblja	239
8.3.3. Kakvo je stanje u Srbiji?	240

8.3.4. Značaj edukacije medicinskog osoblja	242
8.3.5. Uloga psihologa u edukaciji i pružanju podrške medicinskom osoblju	244
8.4. Značajnost spajanja nauke i prakse: Izazovi sprovođenja istraživanja u domenu psiholoških aspekata neplodnosti	246
8.4.1. Izazovi sprovođenja istraživanja – uključivanje muškaraca	248
9. „Drugi“ putevi u roditeljstvo	267
9.1. 'Prvi' i 'drugi' putevi	267
9.2. Roditeljstvo uz pomoć donora gameta i embriona	269
9.2.1. Slon u sobi? Okolnosti začeća	272
9.2.1.a. Funkcionisanje porodica koje čuvaju tajnu u vezi sa začećem uz pomoć donora	277
9.2.1.b. Negde između tajne i otvorenosti – izbegavanje tema u porodici	282
9.2.1.c. Funkcionisanje porodica koje su otvorene u vezi sa začećem uz pomoć donora	285
9.2.1.d. Načini na koje roditelji govore svojoj deci o začeću uz pomoć doniranih gameta	289
9.2.2. Pitanje anonimnosti donora	297
9.2.3. Psihološko savetovanje nameravanih roditelja u vezi sa korišćenjem doniranih gameta	300
9.2.4. O donorima gameta i embriona	304
9.2.4.a. Selekcija donora iz ugla psihologa i savetovanje donora	307
9.3. Roditeljstvo uz pomoć surogat majki	312
9.3.1. Specifične okolnosti surogacije, iz ugla nameravanih roditelja	314
9.3.2. Istraživanja porodica nastalih uz pomoć surogat majki	315
9.3.3. Istraživanja surogat majki i njihovih porodica	319
9.3.4. Neke specifičnosti savetovanja tokom pripreme za surogaciju	321
9.4. Roditeljstvo usvojenjem	325
10. Nevoljno bez dece	337
10.1. Učestalost	337
10.2. Šta znači biti nevoljno bez dece?	338
Registar pojmova	349